

SFOG-råd Organisation av vården vid vulvovaginala sjukdomar

Arbets- och referensgruppen för vulva, VULV-ARG

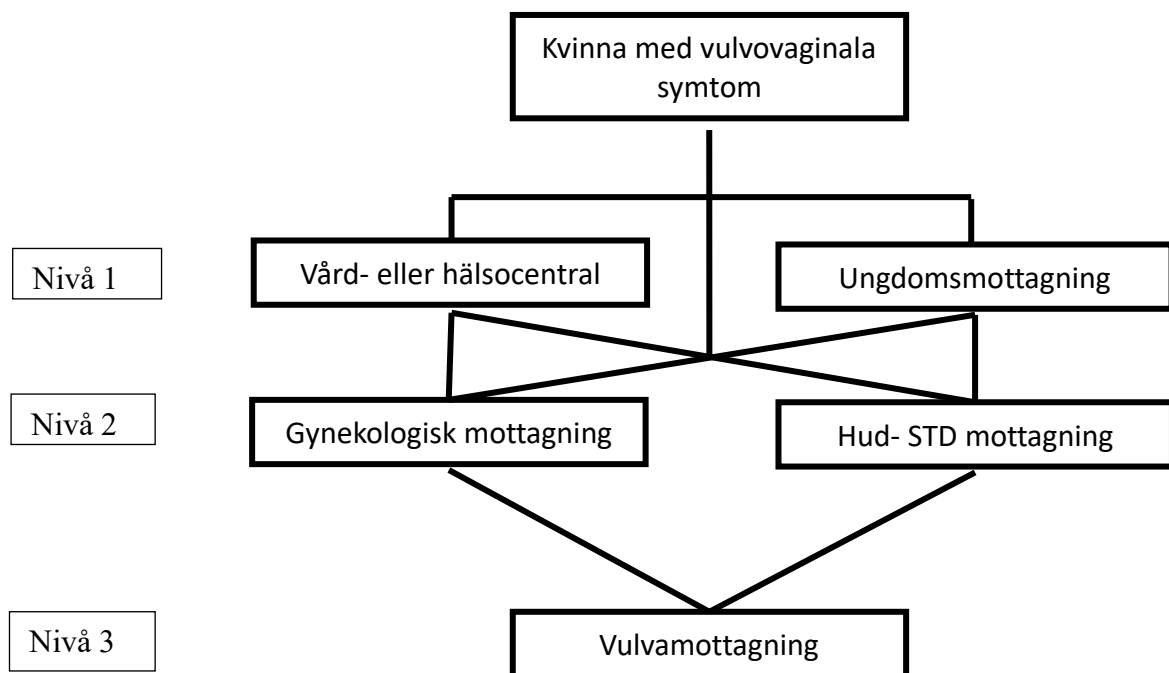
Författare

Ulrika Hedding, Hanna Abäck Lundberg, Elisabet Nylander, Christina Rydberg*

Kvinnor som söker för vulvovaginala symtom utgör en stor del av besöken inom olika instanser av öppenvård i Sverige. Trots att vulvasjukdomar är mycket vanliga så finns det inte minst vid de vanliga tillstånden misstänkt svampinfektion och smärta behov av utveckling av kunskaper och resurser för att ta hand om patienterna på ett adekvat sätt.

Beroende på symtom så kan den första vårdnivån vara en gynekologmottagning, hud- eller STD/Sesammottagning, ungdomsmottagning eller vårdcentral. Vid en del långvariga, mer svårbehandlade och komplexa fall behövs specialkompetens på en s.k. vulvamottagning med möjlighet till ett tvärprofessionellt omhändertagande.

Nedan finns ett förslag på hur vårdkedjan för patienter med vulvovaginala symtom bör vara organiserad (Figur 1).

Figur 1. Organisation av vården vid vulvovaginala sjukdomar

Ungdomsmottagningar

Ungdomsmottagningar spelar en viktig roll i omhändertagandet av unga kvinnor med vulvabesvär. Förutom sedvanliga uppgifter som provtagning för infektioner och förskrivning av preventivmedel så fångar man också upp unga kvinnor med samlagssmärta. I många fall är man tidigt ute, en mycket värdefull faktor då tidiga insatser kan hindra att besvären förvärras, och ge en bättre sexuell hälsa och livskvalitet på lång sikt. Behandling kan ges tvärprofessionellt i team med läkare, barnmorska och kurator.

Gynekologisk mottagning och hud-STD-mottagning

Majoriteten av patienter med vulvabesvär lider av infektioner, hudsjukdomar och/eller har en smärta som kan handläggas på en gynekologisk mottagning eller på en hud-STD mottagning. Ofta finns flera diagnoser samtidigt, som kan handläggas inom båda specialiteterna eller i samarbete.

Vulvamottagningar

Upp till Nivå 2 (Figur 1) finns representerat inom alla regioner i Sverige. Däremot förekommer det stora skillnader beträffande organisationen och resurser kring patienter med långvariga och/eller svårare vulvovaginala besvär.

Vulv-ARG anser att specialiserade vulvamottagningar med tvärprofessionell kunskap skall finnas inom alla regioner. Verksamheten kan organiseras på olika sätt, men mottagningen bygger på ett samarbete mellan olika specialister och professioner som alla bidrar med olika kunskaper som tillsammans ger den helhet som behövs för att utreda, diagnostisera och behandla dessa patienter. Arbetet bör ledas av en gynekolog eller dermato-venereolog specialiserad inom vulvasjukdomar, i bästa fall en från vardera specialiteten. Det krävs ett nära samarbete mellan dermato-venereolog, gynekolog och dermatopatolog inriktad på hud-slemhinneförändringar. Kurator/psykolog/sexolog, specialutbildad sjuksköterska/barnmorska samt fysioterapeut/uroterapeut utgör därutöver viktig kompetens eftersom de långvariga sjukdomstillstånden är multifaktoriella och ofta påverkar såväl kvinnornas vardagsliv som samliv. Även andra specialister som till exempel specialinriktad tandläkare (lichen planus i munnen), urolog och psykiatriker kan knytas till verksamheten.

Vulvamottagningarnas organisation med olika specialister samlade under samma tak kan underlätta fortsatt utveckling, forskning och utbildning inom området. Nya arbetsätt kan utvecklas såsom digitala plattformar för patienter, vulvaskolor kring spänd bäckenbotten och drop-in mottagning vid klåda, där patienterna kan söka när de har aktuella besvär för foto och svampodling av t.ex. barnmorska.

För organisation av vården av kvinnor med provocerad vulvodyni hänvisas till Socialstyrelsens nationella riktlinjer 2022. [Nationella riktlinjer: provocerad vulvodyni - Socialstyrelsen](#)

*Jävsdeklarationer finns att tillgå via SFOG:s kansli